

norden

Nordisk Ministerråd

Til Nordisk Råd

Ved Stranden 18
DK-1061 København K

Tel +45 3396 0200
Fax +45 3396 0202
www.norden.org

9. september 2016
15-00493-25

Følgebrev ministerrådsforslag om Nordiskt Samarbetsprogram för
Regional utveckling och planering 2017-2020

Hermed oversendes til behandling på sessionen 2016 ministerrådsforslaget
"Nordiskt Samarbetsprogram för Regional utveckling och planering 2017-
2020"

Med venlig hilsen
Nordisk Ministerråd

Olli Rehn
Näringsminister
Formand for MR-NER 2016

Dagfinn Høybråten
Generalsekretær
Nordisk Ministerråd

Nordiskt Samarbetsprogram för Regional utveckling och planering 2017-2020

Sammanfattning

De nordiska regionalministrarna presenterar härmed ett gemensamt nordiskt samarbetsprogram med målet att lägga grunden för ett utvecklat kunskapsutbyte, bidra med goda exempel på insatser inom prioriterade politiska områden och att stärka det gemensamma arbetet inom det regionalpolitiska området i Norden.

Det nordiska regionalpolitiska samarbetet har en lång historia och skapar goda möjligheter för lärande, förståelse och gemensamma insatser. Samarbetet bygger på en insikt om att gemensamt lärande och gemensamma lösningar är en avgörande faktor för att tillsammans uppnå resultat som bidrar till en hållbar utveckling av Nordens regioner.

Detta samarbetsprogram har som utgångspunkt att möta de regionalpolitiska utmaningar som Norden står inför idag och i framtiden. Samarbetsprogrammet tar även utgångspunkt i principerna om hållbar utveckling, jämställdhet samt barn och ungas perspektiv och rättigheter. Det Nordiska Samarbetsprogrammet för Regional utveckling och planering 2017-2020 lyfter fram de teman som de Nordiska länderna samt Färöarna, Grönland och Åland anser vara mest relevanta som insatsområden. En rad prioriteringar inom ramen för dessa insatsområden beskrivs vidare i detta samarbetsprogram. Valet av insatsområden, som baseras på en bred konsultativ process är:

- 1. Hållbar landsbygdsutveckling*
- 2. Innovativa och resilienta regioner*
- 3. Hållbara städer och stadsutveckling*

Samarbetsprogrammet ska bidra till att initiera och genomföra aktiviteter som skapar ett mervärde genom att de genomförs på nordisk nivå istället för nationellt. Det handlar bl.a. om att genomföra projekt och studier som bidrar till kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt till politikutveckling. På så vis ska programmet bidra till att förbättra nationella och regionala politiska strategier och insatser på det regionalpolitiska området. Samarbetsprogrammet ska även bidra till att samarbetet mellan sektorerna och institutionerna inom Nordiska ministerrådet förstärks.

Det nordiska regionalpolitiska samarbetsprogrammet för åren 2017–2020 genomförs i huvudsak inom ramen för tre temagrupper som var och en, på uppdrag av Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik och i nära samarbete med Nordregio, ansvarar för genomförandet av insatsområdena. Därutöver bidrar också de nordiska institutionerna inom det regionalpolitiska samarbetet till programmets förverkligande.

Samarbetsprogram

Sektor Regionalpolitik

Innehåll

1.	Inledning	3
1.1.	Om samarbetsprogram inom Nordiska ministerrådet	3
1.2.	Om Regionalsektorns samarbetsprogram	3
2.	Strategiska insatsområden och målsättningar för ett sammanhållet Norden	4
2.1.	Insatsområde 1: Hållbar landsbygdsutveckling	5
2.2.	Insatsområde 2: Innovativa och resilienta regioner	7
2.3.	Insatsområde 3: Hållbara städer och stadsutveckling	9
2.4.	Horisontella perspektiv	11
3.	Genomförande av samarbetsprogrammet	12
3.1.	Regionalpolitiska temagrupper	12
4.	Organisering i sektorn	14
4.1.	Ministerrådet för näringsliv, energi och regionalpolitik (MR-NER)	14
4.2.	Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (ÄK-R)	14
4.3.	Nordiska ministerrådets sekretariat	14
4.4.	Nordregio – ett nordiskt kunskapsnav inom regional utveckling	14
4.5.	Gränsregionalt samarbete	15
4.6.	Vestnordenfonden	16
4.7.	En utvecklad sektorssamordning i det Nordiska samarbetet	16

Sektor Regionalpolitik

1. Inledning

1.1. Om samarbetsprogram inom Nordiska ministerrådet

Nordiska Ministerrådets samarbetsprogram beskriver den regionalpolitiska sektorns viktigaste politiska prioriteringar för perioden 2017-2020. Samarbetsprogrammet är styrande för sektorns verksamhet, men ska också ses i ett sammanhang med de övriga styrande dokument i Nordiska ministerrådet som visas i tabell 1.

Tabell 1: Styrande dokument i Nordiska Ministerrådet.

Dokument	Målgrupp	Tidsperiod
1. Samarbetsministrarnas visionsdeklaration	Nordiska Ministerrådet	Inget slutdatum
2. Tvärgående strategier	Nordiska Ministerrådet	Upp till 6 år
3. Samarbetsprogram	Sektorspecifikt	4-årigt
4. Ordförandeskapsprogram	Nordiska Ministerrådet	1-årigt

1.2. Om Regionalsektorns samarbetsprogram

De nordiska regionalministrarna presenterar härmed ett gemensamt Nordiskt samarbetsprogram med målet att bidra med goda exempel på åtgärder och nya lösningar inom prioriterade politiska områden samt att stärka det gemensamma arbetet på det regionalpolitiska området. Samarbetsprogrammet skal bidra till att samarbetet mellan sektorerna och institutionerna inom Nordiska ministerrådet förstärks.

De nordiska länderna har en lång historia av samarbete inom det regionalpolitiska området. Samarbetet bygger på en insikt om att gemensamt lärande och gemensamma lösningar är avgörande för att tillsammans uppnå resultat som bidrar till en hållbar utveckling av Nordens regioner. Det nordiska samarbetet för regional utveckling och planering är unikt och skapar utomordentligt goda möjligheter för lärande, förståelse och gemensamma insatser på det regionalpolitiska området. Grunden för det Nordiska samarbetet, den *nordiska nyttan* och ett nordiskt mervärde, är att det finns stora likheter mellan de nordiska länderna som skapar förutsättningar för kunskaps- och erfarenhetsutbyte och lärande när man står inför likartade utmaningar eller problem. Samtidigt finns där skillnader i t.ex. planeringssystem, inom regional och kommunal struktur, vilka styrmedel som används för regional utveckling m.m. vilket gör samarbetet dynamiskt och utvecklande. Det nordiska samarbetet är också ett bra komplement till, och en plattform för, nationell och regional samverkan inom Interreg, Östersjöstrategin, VASAB, Arktiska rådet och andra internationella samverkansorgan.

Nordens regioner står idag inför möjligheter och utmaningar inom samtliga områden som rör hållbar utveckling. Den ekonomiska utvecklingen har de senaste åren präglats av ekonomiska upp och nedgångar, och effekterna av en demografisk utveckling som präglats av en stark urbanisering, åldrande befolkning och en ökad flyktinginvandring. Miljömässigt ligger fokus på att klara de globala klimatmålen från 2015 genom minskade CO2-utsläpp och övergång till en grönare ekonomi. Flertalet nordiska länder

Sektor Regionalpolitik

utvecklar eller genomför nu strategier för omställning till grön tillväxt och bioekonomi, vilket i sin tur har betydelse för den regionala utvecklingen. Social hållbarhet har historiskt sett varit viktig att främja inom det nordiska samarbetet. Idag accentueras den sociala dimensionen i den regionala utvecklingen i form av flyktingströmmar och regionernas roll i att ta emot och integrera nyanlända invånare. Inom FN utarbetas nu även den så kallade Agenda 2030 vilket blir en viktig strategi och viktiga målsättningar för regionalsektorn att förhålla sig- och bidra till.

Det Nordiska regionalpolitiska samarbetet har bidragit till kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan de nordiska länderna samt Färöarna, Grönland och Åland genom att bland annat bedriva projekt och erfarenhetsutbyte inom ramen för tematiska arbetsgrupper, genom att bygga upp gemensamma statistiska databaser som underlag för jämförande analyser inom Norden och i förhållande till resten av Europa. Dessutom har det under en längre tid genomförts gemensam forskning (inom forskningsinstitutet Nordregio) för att öka kunskapen om förutsättningarna för regional utveckling och planering samt effekterna av politiska åtgärder i Nordens regioner. De nordiska länderna har också ökat kunskapsbasen kopplat till åtgärder inom EU:s sammanhållningspolitik inte minst genom aktivt deltagande i nationella, regionala, gränsregionala och transnationella program samt Östersjöstrategin.

Det gränsregionala samarbetet har varit viktigt för det Nordiska samarbetet. Grunden för det gränsregionala samarbetet har varit att de nordiska gränsregionerna ofta är perifera regioner i sina respektive länder och därmed har mycket att vinna på att samarbeta över landsgränsen, samtidigt som gränserna i sig skapar hinder för företag och arbetstagares rörlighet. Många lösningar för gränsregional service, pendling, företagsutveckling och minskade gränshinder har utvecklats inom ramen för det nordiska samarbetet, genom bland annat *gränskommittéerna* och med stöd av program såsom det *Arktiska samarbetsprogrammet* och *Nordiska demografiprogrammet* samt de *europiska Interreg-programmen*.

Det nordiska samarbetsprogrammet för regionalpolitik har som utgångspunkt att möta några av de utmaningar som Norden står inför idag och i framtiden. Alla de nordiska länderna har som övergripande nationella mål att uppnå en hållbar regional tillväxt eller utveckling genom att på bästa sätt ta tillvara potentialen i alla delar av landet – i stadsregioner såväl som glesbygdsregioner. Det nordiska samarbetet inom regionalpolitik och regional planering grundas på dessa nationella övergripande mål och har identifierat tre övergripande teman och insatsområden som länderna gemensamt ser som viktigast för att uppnå dessa långsiktiga mål (se kap 2).

Samarbetsprogrammet har beslutats av Ministerrådet för Näringsliv, Energi och Regionalpolitik (MR-NER) hösten 2016 och ska löpa till och med 2020. Kunskaper och erfarenheter från genomförandet av det tidigare samarbetsprogrammet har tagits tillvara i framtagandet av samarbetsprogrammet 2017-2020.

2. Strategiska insatsområden och målsättningar för ett sammanhållet Norden

De strategiska insatsområden som beskrivs i detta program bygger vidare på tidigare områden för nordisk regionalpolitisk samverkan, kunskapsutveckling, erfarenhetsutbyte och politikutveckling, samt gränsregionalt samarbete i de Nordiska länderna samt Färöarna, Grönland, och Åland.

Sektor Regionalpolitik

De regionalpolitiska utmaningar som de Nordiska länderna anser mest relevanta för samarbetsprogrammet 2017-2020 kan sammanfattas i tre insatsområden. Valet av insatsområden baseras på en genomgång av de nordiska ländernas prioriteringar inom regionalpolitiken till 2020 och utifrån en bred konsultativ process i samtliga nordiska länder samt Färöarna, Grönland och Åland, dessa är:

1. *Hållbar landsbygdsutveckling*
2. *Innovativa och resilienta regioner*
3. *Hållbara städer och stadsutveckling*

Inom det nordiska samarbetsprogrammet för regional utveckling och planering 2017-2020 prioriteras projekt och aktiviteter som syftar till att identifiera, analysera, jämföra och utveckla nordiska exempel och lösningar på regionala och lokala utmaningar kopplade till hållbar landsbygdsutveckling, innovativa och resilienta regioner samt hållbara städer och stadsutveckling.

Vid utvecklandet av projekt ska även de horisontella perspektiv och den tvärgående sektorssamverkan som introduceras nedan beaktas (se kap 2.4 samt 4.7). Till varje insatsområde etableras en temagrupp (se kap 3.1). Respektive temagrupp får till uppgift att inom respektive insatsområde utarbeta ett arbetsprogram som konkretiserar mål, aktiviteter, tidplan och budget för insatsområdets genomförande.

Strategiska målsättningar och förväntade effekter av samarbetsprogrammet

Det nordiska samarbetsprogrammet för regional utveckling och planering ska bidra till att initiera och genomföra aktiviteter som skapar ett mervärde genom att de genomförs på nordisk nivå istället för nationellt. Det handlar bl.a. om att genomföra projekt och studier som bidrar till kunskaps- och politikutveckling, och på så vis bidra till att förbättra nationella och regionala politiska strategier och policyinstrument – inklusive tvärgående teman (se 2.4). Detta program accentuerar den regionala dimensionen och en strävan efter att genomföra mer av samarbetsprogrammet i samverkan med regioner, regionala samverkansorgan och nationella myndigheter inom regionalpolitiken, samt tvärsektorielt med andra sektorer som påverkar regional utveckling. På så vis är en strategisk målsättning för programmet att stärka samverkan mellan nationell och regional nivå inom samtliga nordiska länder samt Färöarna, Grönland, och Åland, för att skapa synergier i det regionala utvecklingsarbetet och för att bidra i utvecklandet av regionala strategier.

Samarbetsprogrammet ska även bidra till att samarbetet mellan sektorerna och institutionerna inom Nordiska ministerrådet förstärks. En strategisk målsättning för genomförandet av programmet är att interaktionen med andra nordiska program och strategier ska förbättras (t.ex. kunskapsöverföring från det *Arktiska samarbetsprogrammet*). Programmet ska även bidra på ett konkret och relevant sätt till de nordiska ländernas och regionernas arbete inom ramen för Europeiska program, strategier och fonder; exempelvis Östersjöstrategin, Interreg, strukturfonderna, etc.

2.1. Insatsområde 1: Hållbar landsbygdsutveckling

Landsbygdsutveckling är ett viktigt tema i samtliga nordiska länder samt Färöarna, Grönland och Åland. Samtliga geografiska områden påverkas av ett antal utmaningar som exempelvis demografi, service, infrastruktur, digitalisering, näringsliv, boende, attraktivitet, utbildning och sysselsättning,

Sektor Regionalpolitik

natur och miljö. Utvecklingen av landsbygden, glesbygden och de perifera områdena är viktig för en sammanhållen utveckling i hela Norden. Detta för att ta tillvara den potential som finns i de nordiska regionerna och därmed bidra till att motverka den ökande regionala obalansen vad gäller exempelvis ekonomisk tillväxt, befolkningsutveckling, servicetillgång, könsfördelning och utbildningsnivå.

De olika förutsättningarna för regional utveckling som beskrivs ovan har sin utgångspunkt i ett antal trender som påverkar samtliga nordiska länder – främst globalisering och urbanisering eller centralisering av befolkningen från perifera och glest befolkade områden till regionala centra och storstadsregioner. Av rapporten *State of the Nordic Region* framgår att de 30 största stadsregionerna i Norden absorberat mer än 97 procent av regionens totala befolkningstillväxt under de senaste 20 åren. Internationell migration står för två tredjedelar av den totala befolkningsökningen. Konsekvensen för övriga regioner som har liten eller negativ befolkningsutveckling är en ökad försörjningsbörda där allt färre i arbetsför ålder måste försörja allt fler äldre. Landsbygdens utvecklingsförutsättningar varierar också stort beroende på gleshet och avstånd till större städer och marknader.

Prioriteringar inom ramen för samarbetsprogrammet

Åldrande befolkning utmanar välfärdssystemen – demografiska utmaningen

Norden står inför en stor ökning av antalet äldre över 65 år i alla nordiska länder och Färöarna, Grönland, och Åland. Under de kommande 30 åren kommer Norden att uppleva en ökning i denna åldersgrupp på mellan 50 och 100 procent. Den åldrande befolkningen och urbaniseringen innebär särskilt stora utmaningar för många av Nordens perifera och glest befolkade regioner. Det framgår också av det demografiska sårbarhetsindex som Nordregio skapat inom ramen för Nordiska samarbetsprogrammet för regionalsektorn 2009-2012. Kombinationen av en allt mindre andel av befolkningen i arbetsför ålder och en allt större andel av befolkningen i behov av vård och omsorg innebär både ekonomiska och personalmässiga utmaningar när det gäller att erbjuda service och välfärd. Här finns behov av att utveckla både strukturella lösningar vad gäller hur arbetsmarknaden fungerar, t.ex. att få fler män att jobba i välfärden och få fler att arbeta längre genom höjd pensionsålder, arbetsmiljöinsatser etc. Men det finns även behov av innovativa servicelösningar och modeller för att hantera demografiska utmaningar utifrån regioners och samhällens olika förutsättningar.

Social innovation och socialt entreprenörskap – nya sätt att leverera tjänster

Mot denna bakgrund har potentialen för social innovation och samhällsentreprenörskap, dvs. nya sätt att leverera välfärdstjänster, fått alltmer politisk uppmärksamhet under de senaste åren. Socialt entreprenörskap och social innovation innebär att utveckla nya servicelösningar och samtidigt skapa nya sociala relationer för att på så sätt stärka lokalsamhället och det sociala kapitalet. Rikedom och bärkraften i social innovation beror på en rad faktorer, såsom upphandlingsregler och finansieringsmöjligheter samt förekomsten av institutioner med uppgift att främja innovationer (fonder, myndigheter, förmedlande institutioner etc.). Områden där det redan finns exempel på hur sociala innovationer bidrar till att utveckla lokalsamhällen i de nordiska länderna är utvecklingen av tjänster inom områdena hälsa, utbildning, arbetsmarknad och omsorg. Inom detta område finns fortsatta möjligheter för gemensamt lärande och utveckling både på nationell nivå och i regionerna.

Kompetensförsörjningen är en allt större utmaning för Nordens regioner, vilket också tas upp inom insatsområde 2. Den demografiska förändringen leder till att denna utmaning är särskilt stor i landsbygdsregioner. Den ökande invandringen till Norden bidrar dock till en mer positiv befolkningsutveckling även i mer perifera regioner. Nyckeln till hållbar befolkningstillväxt i dessa regioner är att stimulera inflyttning och kvarboende genom goda villkor för inkludering av nya invånare

Sektor Regionalpolitik

i lokala arbetsmarknader. Här finns utrymme för erfarenhetsutbyte och utveckling av nya insatser för validering av kompetens, vuxenutbildning, språkträning, entreprenörskap, m.m.

Perifera regioner stärks genom gränsregionalt samarbete och ökad tillgänglighet

I de mest perifera och glesa regionerna i Norden finns generellt sett de största utmaningarna när det gäller demografi, service, infrastruktur och arbetsmarknad. Det gränsregionala samarbetet kan bidra till att möta dessa utmaningar. Nordiskt samarbete kring dessa områden berörs även under insatsområde 2 nedan. En annan viktig förutsättning för hållbar regional utveckling är ökad tillgänglighet, såväl fysiskt som digitalt.

Mål/målsättningar med arbetet inom insatsområde 1

Mål för insatsområdet är att bidra till politikutveckling och nya lösningar på de utmaningar som länderna står inför inom hållbar landsbygdsutveckling. Projekt och aktiviteter ska:

- bidra till en fortsatt kunskapsuppbyggnad genom att lyfta fram konkreta exempel, statistik och policyrelevanta slutsatser för att bidra till målet för insatsområdet.
- belysa organisatoriska och strukturella aspekter på genomförande av regionalpolitik och bidra till en förståelse av hur flernivåstyrning påverkar genomförande av politik och insatser inom insatsområdet.

Förväntade resultat är att insatser och aktiviteter som svarar upp mot målen genomförs inom varje prioritering dvs.: **demografiska utmaningar, social innovation och entreprenörskap inom service, kompetensförsörjning och gränsregionalt samarbete**. Dessa insatser och aktiviteter ska visa på konkreta resultat och lärdomar som de nordiska aktörerna kan dra nytta av i sin politikutveckling. Inriktningen för dessa insatser och aktiviteter och dess specifika målsättningar ska utarbetas och tydliggöras inom ramen för temagruppens program.

Målgrupper är nationella, regionala och lokala myndigheter, samt aktörer och organisationer som arbetar med regionalpolitik och landsbygdsutveckling i de nordiska länderna. En effektiv kunskapsförmedling ska säkerställas genom en tydlig målgruppsformulering i temagruppens arbetsprogram, en tydlig plan för kommunikation samt löpande dialog mellan arbetsgruppen och målgrupperna.

2.2. Insatsområde 2: Innovativa och resilienta regioner

Nordens ekonomiska tillväxt skapas regionalt och lokalt genom innovationer och företagande. Det är viktigt att regionalpolitiken stödjer och stimulerar regionala innovationsmiljöer och näringslivsfrämjande åtgärder så att regionerna kan ta vara på sin utvecklingspotential för smart och hållbar utveckling. Det gäller att etablera och utveckla strategiska samarbeten mellan forskning, offentliga myndigheter och näringsliv i städer och på landsbygden, med sikte på att nå en hållbar utveckling. Klusterutveckling och regionala innovationsprocesser är intressanta teman att arbeta vidare med liksom att förstå och bygga på globaliseringens möjligheter och utmaningar.

Analysen av innovations- och forskningsmiljöer i Norden är idag nära kopplad till begreppet smart specialisering, som tillämpas i stor utsträckning i hela Europa. De nordiska regionerna bör använda detta

Sektor Regionalpolitik

tankesätt för att skapa egna innovationsstrategier – och utveckla innovativa regionala miljöer – utifrån befintliga styrkepositioner, genom att kombinera resurser på nya sätt samt att involvera nya aktörer i arbetet.

För nordiska regioner som ingår i öppna globala ekonomier, men som samtidigt bygger mycket av sin hållbara tillväxt på lokala råvaror och resurser, är det ytterst viktigt att förstå de lokala och globala sambanden, t.ex. inom bioekonomi eller biobaserade produkter. Det är också av stor betydelse att analysera goda exempel och möjligheter att vidareutveckla innovativa regionala miljöer (kluster, kompetenscentrum m.m.) inte bara i större städer utan även i mer perifera regioner, t.ex. i Arktis.

Prioriteringar inom ramen för samarbetsprogrammet

Grön tillväxt, blå tillväxt, bioekonomi, smarta energisystem

Ett övergripande mål för såväl europeiskt som nordiskt samarbete är omställningen till smart, hållbar, grön tillväxt som tar hänsyn till både sociala och miljömässiga utmaningar inklusive klimatet och den globala uppvärmningen. Investeringar och innovationer som bidrar till en hållbar utveckling bör stödjas och stimuleras. En särskild angelägenhet i Norden är att främja utvecklingen av gröna industrier och cirkulära affärsmodeller, den blå bioekonomin samt hållbar energiproduktion i smarta energisystem. Nordiska ministerrådet har arbetat långsiktigt med dessa frågor under en längre tid, inte minst som *Horizontal action leader* för tema bioekonomi inom ramen för EU:s Östersjöstrategi.

Flera av de nordiska länderna har nationella strategier för regional utveckling som innehåller tydliga komponenter av grön tillväxt och bioekonomi – kopplat till grön företagsutveckling och innovation. Flera av länderna har också lyft fram grön tillväxt och bioekonomi/blå bioekonomi i sina senaste nordiska ordförandeskapsprogram, såsom Island (med NordBio), Danmark och Finland (blå bioekonomi). Här har även nordiska Arktis varit i fokus, inte minst inom ramen för NordBio och det Arktiska bioekonomiprogrammet.

Förutsättningarna för grön tillväxt och för att uppnå miljö- och klimatmålen varierar kraftigt mellan olika regioner. Regionalsektorn kommer därför att sträva efter att identifiera olika regioners potential för grön tillväxt och hur regionerna kan bidra till att Norden uppnår globala klimat och miljömål. Fortsatt utveckling av de Nordiska ländernas regionala strategier och innovationsmiljöer kommer spela en viktig roll för att belysa och utnyttja den potential som finns för grön tillväxt inklusive bioekonomi.

Kompetens- och kapitalförsörjning

När det gäller lokala och regionala arbetsmarknader så är kompetensförsörjning en av de viktigaste frågorna för de Nordiska regionernas utveckling. Både för att kunna upprätthålla och utveckla de verksamheter som redan finns och för att kunna bygga upp nya verksamheter inom områden som exempelvis digitalisering och grön tillväxt. Även matchning och integration av invandrare på arbetsmarknaden är viktigt, liksom flexibla system för livslångt lärande.

Regionala utbildningsinstitutioner är en viktig källa till utveckling av lokala/regionala innovationsmiljöer. Men även om goda och innovativa idéer finns så är ofta tillgången till riskvilligt kapital en begränsande faktor, framför allt i glest befolkade regioner. Därför är en viktig regional utmaning att skapa förutsättningar för ökad tillväxt genom ökat samarbete mellan forsknings- och innovationsmiljöer, privat och offentlig företagsamhet och riskkapitalbolag.

Regionala strategier för hållbar tillväxt

Sektor Regionalpolitik

Effektivare kopplingar mellan nationella strategier, regionala strategier och den lokala nivån har diskuterats flitigt inom regionalpolitiken i de nordiska länderna. En regional utvecklingsstrategi syftar till att utveckla regionen utifrån komparativa fördelar/styrkepositioner. En viktig dimension är som tidigare nämnts det koncept för smart specialisering som drivs av EU. Det finns idag ingen översikt över hur nordiska regioner anpassar och applicerar denna typ av koncept till sina strategier eller hur de följs upp och utvärderas. Följaktligen finns stora möjligheter för gemensamt nordiskt lärande och jämförelser inom detta område.

En ambition är att fokusera särskilt på våra arktiska regioner för att knyta an till tidigare initiativ för utveckling av lokala strategier för smart specialisering i några arktiska kommuner samt de framtidsanalyser om möjligheter och utmaningar för en hållbar regional utveckling i Arktis som tagits fram inom ramen för det förra regionalpolitiska samarbetsprogrammet.

Mål/målsättningar med arbetet inom insatsområde 2

Mål för insatsområdet är att bidra till politikutveckling och nya lösningar på de utmaningar som länderna står inför inom temaområdet innovativa och resilienta regioner. Projekt och aktiviteter ska:

- bidra med konkreta lärdomar, exempel, statistik och policyrelevanta slutsatser för att på samtliga policynivåer stimulera och utveckla innovativa regionala ekonomier – inte minst inom områdena grön och blå ekonomi.
- stödja och stimulera regionala aktörer så att de kan ta vara på sin innovationskraft och utvecklingspotential.
- belysa och analysera de utmaningar och hinder som de nordiska länderna och regionerna står inför när det gäller att främja innovativa och resilienta regioner, grön tillväxt och smart specialisering; och i möjligaste mån visa på exempel på strategier eller lösningar.

Förväntade resultat är att insatser genomförs inom varje prioriterat område utifrån ovan nämnda mål, dvs.: **grön tillväxt, blå tillväxt, bioekonomi, smarta energisystem, kompetens- och kapitalförsörjning och regionala strategier för hållbar tillväxt**. Dessa insatser och aktiviteter ska visa på konkreta resultat och lärdomar som de nordiska aktörerna kan dra nytta av i sin politikutveckling. Inriktningen för dessa insatser och dess specifika målsättningar ska utarbetas och tydliggöras inom ramen för temagruppens program.

Målgrupper är nationella, regionala och lokala myndigheter, aktörer och organisationer som arbetar med regionalpolitik, innovation och näringslivsutveckling i de nordiska länderna. En effektiv kunskapsförmedling ska säkerställas genom en tydlig målgruppsformulering i temagruppens arbetsprogram, en tydlig plan för kommunikation samt löpande dialog mellan arbetsgruppen och målgrupperna.

2.3. Insatsområde 3: Hållbara städer och stadsutveckling

Omställning till mindre sårbara städer, miljövänliga transportsystem och lokala energilösningar är viktiga utvecklingsfrågor för alla nordiska regioner och för storstädernas hållbara utveckling. Inom det

Sektor Regionalpolitik

regionalpolitiska området prioriteras frågor inom boende, transporter och energisystem/klimatanpassning. De nordiska länderna samt Färöarna, Grönland och Åland har till stor del liknande utmaningar vad gäller urbaniseringens och centraliseringens effekter på städer, vare sig de är metropoler eller små och medelstora städer. Utmaningarna handlar om att växa smart och inte skapa städer med stor miljöpåverkan, motverka segregation, skapa attraktiva och inkluderande miljöer, utnyttja digitaliseringens möjligheter för att utveckla smarta städer, samt överbygga motsättningarna mellan städerna och den omgivande landsbygden. Det är viktigt att nordiska städer ska vara attraktiva, väl fungerande och trygga för alla. De Nordiska länderna har haft en likartad urban utveckling historiskt sett och har likheter i sina planerings- och förvaltningssystem. Det finns samtidigt tillräckligt stora skillnader både inom och mellan länderna för att ett lärande ska kunna ske inom den stadsregionala utvecklingen. Initiativet "Nordic Built Cities" med fokus på hållbart byggande, arkitektur och stadsutveckling är intressant för insatsområdet att följa och relatera till - inte minst vad gäller export av idéer och koncept som kan utvecklas ytterligare inom ramen för planering och hållbar stadsutveckling.

Prioriteringar inom ramen för samarbetsprogrammet

Social hållbarhet och jämställdhet

Social hållbarhet och migration är två av de främsta utmaningarna för att skapa attraktiva och hållbara städer i Norden. Den sociala sammanhållningen och samhällskontraktet utgör starka internationella konkurrensfördelar för Norden men de utmanas i dag av ökad segregation och stora socioekonomiska spridningar, inte minst i de urbana områdena. Konsekvenserna av inflyttningen till städerna vad gäller segregation, boende och lokalisering är viktiga frågor att studera och utveckla handlingsplaner och åtgärder för kopplat till dimensioner som livskvalité, folkhälsa och rätten till staden och det offentliga rummet. Särskilt begreppet social hållbarhet och jämställdhet i stadsplaneringen och frågor kring nya former av deltagande i planeringen och utformningen av staden bör utredas – inte minst i kontexten av ett mer mångkulturellt Norden.

Samhällsplanering

Spänningsfältet mellan legitimitet och effektivitet, mellan demokratiska välförankrade planeringsprocesser och ekonomiskt rationella processer är en stor utmaning för alla regioner i Norden. Det råder bostadsbrist på många håll, och de miljömässiga utmaningarna är stora – samtidigt är planeringsfrågorna spridda och på vissa platser är utmaningen istället hur man ska planera i glesare strukturer och hantera t.ex. tomma byggnader. En intressant fråga i ett nordiskt sammanhang är teknologins betydelse för utvecklingen, såsom exempelvis möjligheter kopplade till digitalisering av planeringsprocesser, användningen av sociala medier och "big data" i samhällsplaneringen samt vilka utmaningar det kan komma att innebära. Relationerna mellan regionalt strategiskt utvecklingsarbete och kommunal översiktsplanering är en annan relaterad fråga som är av särskild vikt i sammanhanget, inte minst kopplat till den horisontella dimensionen i kapitel 2.4 som handlar om de pågående kommunala och regionala reformerna.

Urbana kvaliteter i små och medelstora städer – samt relationen mellan stad och land

De små och medelstora städerna med utgångspunkt i det rådande idealet om kompakta stadsmiljöer med så kallade urbana kvalitéer är inte bara en fråga för storstäderna. Intressanta praktiska såväl som kunskapsmässiga utmaningar handlar om hur man kan arbeta med stadspolitik och utveckla attraktiva stadsmiljöer i små och medelstora städer. Kompakta stadsmiljöer möjliggör utvecklingen av miljövänliga transportsystem och lokala energilösningar vilket är ett intressant tema att fortsätta studera inom detta insatsområde. Relationerna mellan stad och land, mellan glesbefolkade områden och mer tätbefolkade, förändras genom urbaniseringen. Den teknologiska utvecklingen i kombination

Sektor Regionalpolitik

med kulturell och ekonomisk globalisering gör också dessa relationer alltmer komplexa. I detta sammanhang behöver vi också ställa grundläggande frågor kring hur stad och land relaterar till varandra i olika typer av funktionella urbana regioner och hur platser samverkar och påverkar varandra för att i ett nästa steg kunna bygga smarta och effektiva samarbeten.

Arktiska städer som växer och utvecklas

Ett intressant fokusområde för det fortsatta arbetet med hållbara städer är de växande städerna i de arktiska regionerna. Många städer i Arktis står för en stor omdaning och har uppvisat goda exempel på stadsförvandling och intressanta processer i stadsutvecklingen.

Mål/målsättningar med arbetet inom insatsområde 3

Mål för insatsområdet är att bidra till politikutveckling och föreslå nya lösningar på de utmaningar som länderna står inför inom hållbar stadsutveckling. Projekt och aktiviteter ska:

- bidra med konkreta lärdomar och lösningar på de problem som länderna står inför i sin stadsutveckling och i interaktionen mellan städerna och andra delar av storstadsregioner, regioner och länder.
- bidra till att förtydliga och effektivisera relationerna mellan regionalt strategiskt utvecklingsarbete och kommunal översiktsplanering.
- stimulera ett utbyte och lärande mellan nordiska regioner och städer när det gäller konkreta insatser och politik för hållbar stadsutveckling kopplad till segregation och boende; klimat, miljö och energisystem; ökad livskvalité och folkhälsa; rätten till staden och det offentliga rummet, samt deltagande i planeringen.

Förväntade resultat är att insatser genomförs inom varje prioriterat område utifrån ovan nämnda mål dvs.: **social hållbarhet och jämställdhet, samhällsplanering, urbana kvaliteter i små och medelstora städer, samt arktiska städer som växer och utvecklas**. Dessa insatser ska visa på konkreta resultat och lärdomar som de nordiska aktörerna kan dra nytta av i sin planering och politikutveckling. Inriktningen för dessa insatser och dess specifika målsättningar ska utarbetas och tydliggöras inom ramen för temagruppens program.

Målgrupper är centrala, regionala och lokala myndigheter, aktörer och organisationer som arbetar med regionalpolitik och hållbar stadsutveckling i de nordiska länderna. En effektiv kunskapsförmedling ska säkerställas genom en tydlig målgruppsformulering i temagruppens arbetsprogram, en tydlig plan för kommunikation samt löpande dialog mellan arbetsgruppen och målgrupperna.

2.4. Horisontella perspektiv

Jämställdhet, hållbar utveckling och barns- och ungas inkludering och delaktighet är en central del av det nordiska varumärket och Norden positionerar sig ofta som en föregångare inom dessa områden. I sina strategiska dokument, exempelvis *”Ett gott liv i ett hållbart Norden”* samt *”Barn och unga i Norden - en tvärssektoriell strategi för Nordiska ministerrådet 2016-2022”* så lyfter Nordiska ministerrådet fram två tvärgående teman som också ska beaktas i detta samarbetsprogram. Det gäller villkor och möjligheter för **barn och unga** samt **ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet** (här fungerar den nordiska *GRO-portalen* som processverktyg för projekt inom samarbetsprogrammet). **Jämställdhetsperspektiv** ska integreras i all verksamhet och konkret innebär detta att i genomförandet av samarbetsprogrammet inkluderas samtliga dessa dimensioner.

Sektor Regionalpolitik

Integration och demografisk utveckling utgör idag grundläggande förutsättningar för Nordens regionala utveckling och bör beaktas i samtliga tre insatsområden. De demografiska utmaningarna påverkar möjligheterna för landsbygdsutveckling, regioners "smarta" strategier och kompetensförsörjning samt städernas tillväxt och planeringsförutsättningar. Här bör även beaktas de Nordiska tvärsektoriella initiativ som utvecklas för att verka för en utvecklad integration.

Regioner i nordiska **Arktis** har ofta speciella förutsättningar och utmaningar inom de insatsområden som omfattas av detta samarbetsprogram. De tematiska frågeställningarna är ofta desamma som för andra regioner i Norden, men de påverkas och accentueras av klimat, gleshet, avstånd, kultur och landkonflikter som karaktäriserar Arktis. Det är viktigt att samtliga insatsområden inkluderar och förhåller sig till de arktiska områdena och deras utveckling i de projekt och aktiviteter som man genomför.

Kommun- och regionreformer, sammanslagningar, nya styrnings- och organisationsformer, ansvarsfördelning, stadsregionalt samarbete m.m. är ständigt aktuella frågor i de nordiska länderna. Kommun och regionreformer är inte oproblematiska att genomföra och här finns mycket att vinna på erfarenhetsutbyte mellan nordiska länder och regioner som är i olika faser i reformprocessen.

3. Genomförande av samarbetsprogrammet

Det nordiska regionalpolitiska samarbetsprogrammet för åren 2017–2020 genomförs i huvudsak inom ramen för tre temagrupper som var och en, på uppdrag av Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik och i nära samarbete med Nordregio, ansvarar för genomförandet av insatsområdena. Därutöver bidrar också de nordiska institutionerna inom det regionalpolitiska samarbetet till programmets förverkligande.

3.1. Regionalpolitiska temagrupper

Temagruppernas främsta syfte är att bidra till kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan regionalpolitiska aktörer i de nordiska länderna samt Färöarna, Grönland och Åland. De ska samtidigt verka för att synliggöra de nordiska perspektiven inom politikområdet och de regionalpolitiska frågornas betydelse för hållbar utveckling och tillväxt i Norden. De temagrupper som bildas för genomförandet av samarbetsprogrammet kopplas till de insatsområden som presenterats inledningsvis. Kunskaper och erfarenheter från tidigare arbetsgrupper inom det nordiska regionalpolitiska samarbetet ska tas tillvara i temagruppernas arbete. Temagrupper etableras inom följande teman:

1. *Hållbar landsbygdsutveckling*
2. *Innovativa och resilienta regioner*
3. *Hållbara städer och stadsutveckling*

Avsikten med temagrupperna är att de ska samla relevanta och intresserade aktörer på nationell och regional nivå i de nordiska länderna inom respektive insatsområde. En viktig förutsättning för temagrupperna är att verksamheten är förankrad och prioriterad i alla de nordiska länder där aktiviteter genomförs. Det är framförallt ett ansvar som ligger på representanterna för de nordiska ministerierna. Temagruppernas sammansättning och inriktning kan beroende på insatsområde skilja sig åt mellan temagrupperna. Samarbetet mellan de nordiska länderna och olika aktörer kan också se olika ut i temagrupperna. Vidare är det viktigt att satsningarna som genomförs är till gagn för alla nordiska länder samt Färöarna, Grönland och Åland.

Sektor Regionalpolitik

Temagrupperna leds av företrädare för de nordiska länderna vilka åtar sig uppdraget att leda och koordinera arbetet i temagrupperna i samverkan med övriga medverkande länder och aktörer. Erfarenheterna från det förra samarbetsprogrammet visar att det är centralt att samtliga nordiska länder deltar i samtliga arbetsgrupper. Mot bakgrund av ambitionen att temagruppernas verksamhet dels ska bidra till nordisk nytta och mervärde, dels ska reflektera politiskt aktuella regionalpolitiska frågor bör ambitionen vara att insatsområdena och temagrupperna ska generera ett intresse från samtliga länder.

Mot bakgrund av erfarenheterna från det tidigare regionalpolitiska samarbetsprogrammet är det centralt att i ett tidigt skede och på ett tydligt sätt involvera regionala aktörer i genomförandet av samarbetsprogrammet.

Utöver direkt berörda representanter för de nordiska länderna och regionerna bör även andra relevanta aktörer involveras i temagruppernas verksamhet, i syfte att bistå med kunskap, nätverk och analyser. Det kan vara forskningsinstitut eller andra akademiska miljöer, konsulter, eller andra kunskapsbärande organisationer i Norden.

Andra aktörer som bör involveras inte minst för att åstadkomma spridning och kunskaper och erfarenheter som kan bidra till lärande är de nationella myndigheterna i de nordiska länderna med ansvar inom respektive område. Det skulle också bidra till att sprida kunskap och kännedom om verksamheten på nordisk nivå inom området regionalpolitik. Det kan exempelvis ske genom att använda sig av referensgrupper kring olika initiativ eller involvera dessa aktörer i policyanalys eller policyrekommendationer.

I syfte att skapa möjligheter för att följa upp och utvärdera temagruppernas verksamhet och bidra till att genomföra insatsområdena och de nordiska regionalpolitiska målsättningarna 2017-2020 ska inledningsvis ett arbetsprogram för respektive temagrupp och insatsområde utarbetas. Arbetsprogrammet ska innehålla en konkretisering av målsättningarna för insatsområdena och därmed bidra till en tydligare prioritering av insatser och aktiviteter inom ramen för respektive insatsområde.

Arbetsprogrammet ska innehålla budget, tidplan och aktiviteter på årsbasis för temagruppernas verksamhet. I arbetsprogrammet tydliggörs och beskrivs också hur samarbetet med exempelvis NORA, gränskommittéerna och andra regionala aktörer samt nationella myndigheter ska utvecklas. Arbetsprogrammet utarbetas under ledning av temagruppernas ordförande vid uppstarten av temagruppernas arbete och förankras och beslutas av ÄK-R efter en presentation och diskussion vid ett ämbetsmannakommittémöte. Ordföranden för temagrupperna ska årligen lämna en rapport som beskriver arbetets fortgång till de nordiska regionalministrarna samt föreslå minst ett ämne inom vilket en fördjupning kan göras i samband med ett ministermöte. En sådan fördjupning ska i sin tur baseras på ett underlag som framtagits inom ramen för temagruppernas verksamhet.

Nordregio har en central roll i att stötta temagruppernas arbete under programperioden, dels med ett utvecklat sekretariatsstöd dels med ett målinriktat strategiskt kunskapsstöd. Det bygger i sin tur på en tydlig förankring och ansvarsfördelning i organisationen samt att en kvalitetssäkring av samarbetet mellan temagrupperna sker löpande. Nordregio har också ett huvudansvar för kommunikation och spridning av kunskap och resultat som temagrupperna utvecklar – i nära samarbete med berörda ministerier och regionala aktörer.

I syfte att möjliggöra att samarbetsprogrammet även bidrar till de nordiska ländernas arbete inom EU samarbetet etableras en arbetsgrupp för EU samordning. Arbetsgruppen bör bygga vidare på det EU nätverk som var verksamt inom det tidigare samarbetsprogrammet. Arbetsgruppens uppgift blir att verka

Sektor Regionalpolitik

för lärande och kunskapsutbyte inom EU frågor samt att främja nordiskt deltagande i Europeiska program, strategier och fonder såsom exempelvis Östersjöstrategin, Interreg, strukturfonder, etc.

4. Organisering i sektorn

Det nordiska regionalpolitiska samarbetet består av Ministerrådet för näringsliv, energi och regionalpolitik (MR-NER), Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (ÄK-R), Nordiska ministerrådets sekretariat, Nordregio, Gränsregionalt samarbete genom gränskommittéerna och NORA samt Vestnordenfonden.

4.1. Ministerrådet för näringsliv, energi och regionalpolitik (MR-NER)

Ministerrådet för näring-, energi- och regionalpolitik (MR-NER) är högsta beslutsorgan inom det nordiska regionalpolitiska samarbetet. De nordiska regionalministrarna ingår i ett ministerråd tillsammans med de nordiska energi- och näringsministrarna. Ministermöten anordnas 1-2 gånger varje år.

Ministerrådet beslutar om den strategiska inriktningen för det regionala politiska samarbetet i Norden. Mötet mellan de nordiska regionalministrarna möjliggör intressanta politiska diskussioner och är en arena för erfarenhetsutbyte och utveckling av nya samarbeten.

4.2. Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (ÄK-R)

Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (ÄK-R) har ett innehållsmässigt och administrativt ansvar för regionalsektorns aktiviteter i nära samarbete med Nordiska ministerrådets sekretariat. Ordförandeskapet i ÄK-R roterar mellan länderna varje år. Ordförandeskapet ansvarar för att leda arbetet i ämbetsmannakommittén. Ämbetsmannakommittén är ett forum för kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt kollegiala diskussioner som bidrar till att skapa möjligheter för politikutveckling i de enskilda länderna. ÄK-R följer upp genomförandet av samarbetsprogrammet och är mottagare av resultaten av de aktiviteter som genomförs inom ramen för programmet.

4.3. Nordiska ministerrådets sekretariat

Nordiska ministerrådets sekretariat har till uppgift att stötta de nordiska ländernas medverkan i det regionalpolitiska samarbetet, i första hand genom administrativt stöd till ordföranden i det regionalpolitiska samarbetet. Därutöver har sekretariatet en särskild roll i att främja sektorsövergripande samarbete mellan sektorerna inom Nordiska ministerrådet.

4.4. Nordregio – ett nordiskt kunskapsnav inom regional utveckling

Nordregio ska bidra med underlag till Nordiska Ministerrådets regionalpolitiska samarbete genom att stötta Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (ÄK-R) och Ministerrådet för näringsliv, energi och regionalpolitik (MR-NER).

Nordregio ska bedriva forskning, rådgivning och kommunikation inom området regional utveckling, planläggning och politik för att därigenom bidra till en balanserad och hållbar utveckling i Norden, inkl.

Sektor Regionalpolitik

Arktis. Nordregio ska behålla och utveckla sin roll som ett ledande forskningsinstitut i Europa inom området regionala studier och ska fortsatt delta aktivt i europeiska forskningsprogram såsom ESPON, Horizon 2020 samt i relevanta Interreg-program. Nordregio ska leverera data och utföra territoriella analyser på pan-europeisk nivå samt genomföra utvärderingar av olika nationella och europeiska stödprogram.

Nordregio ska fungera som nordiskt forsknings-, rådgivnings- och analysinstitut med fokus på strategisk, policy-relevant forskning för relevanta sektorer inom NMR. I rollen som rådgivare, kunskapsmäklare och nordisk kunskapsbank i regionalpolitiska frågor ska Nordregio ge professionellt och effektivt stöd till NMR och till nationella, lokala och regionala myndigheter. Nordregio ska underhålla och vidareutveckla sin statistikdatabas, med tillhörande kartbeskrivningar, samt det interaktiva kartverktyget NordMap för analyser av regional utveckling i Norden.

Nordregio är en central aktör för samarbetsprogrammets genomförande och ska i samarbete med ÄK-R och de temagrupper som utses inom respektive insatsområde planlägga och genomföra de aktiviteter som krävs för programmets förverkligande. Nordregio ska förmedla kunskap och resultat av genomförandet av samarbetsprogrammet till relevanta målgrupper genom sina informationskanaler, samt medverka i relevanta nationella och regionala nätverk och forum.

4.5. Gränsregionalt samarbete

Gränsöverskridande samarbete och gränshinder har under lång tid stått i fokus för det nordiska samarbetet. De nordiska länderna har lång erfarenhet av att samverka mellan länderna och har arbetat aktivt med att undanröja gränshinder. Den långtgående historiska erfarenheten av att samarbeta som finns i samtliga gränsregioner i Norden har inte minst skapat en grund för att Norden ses som ett föregångsland vad gäller gränsöverskridande samarbete i Europa. De nordiska ländernas framgångsrika genomförande av de nordiska Interreg programmen är ett konkret exempel. Målet för Nordiska ministerrådets engagemang i gränsregionalt samarbete är att:

- Ta tillvara möjligheter och undanröja de hinder som nationsgränser skapar för funktionellt sammanhållna gränsregioner.
- Främja utveckling, innovation och tillväxt i de nordiska gränsregionerna.

Det gränsregionala samarbetet i Norden kan sägas bestå av två olika delar som ska bidra till de övergripande målsättningarna:

- De gränsregionala kommittéerna som arbetar i gränsområdena mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige.
- Den nordiska institutionen NORA (Nordiskt Atlant samarbete) som arbetar i Färöarna, Grönland, Island, Nord-Norge och Väst-Norge.

NORA och gränskommittéerna arbetar i första hand med att främja konkurrenskraft i näringslivet i gränsregionerna, identifiera och undanröja gränshinder, utveckla hållbara och klimatvänliga miljö- och energilösningar och utveckla infrastruktur och kommunikationer av betydelse för gränsområdena.

Gränskommittéerna

Gränskommittéerna är medlemsorganisationer som samlar lokala och regionala aktörer som verkar för att främja utvecklingen i gränsregionerna i Norden. Den lokala och regionala förankringen av samarbetet

Sektor Regionalpolitik

är central och har bidragit till att verksamheten är livskraftig och fortsätter att utvecklas. Nordiska ministerrådet är en av många finansiärer av det gränsregionala samarbetet och gränskommittéerna. De nordiska medel som idag bidrar till att finansiera gränskommittéerna skapar en viktig plattform för verksamheten.

De nordiska gränskommittéerna är, tillsammans med NORA, en vital del av det nordiska gränsregionala samarbetet och Ministerrådet för näringsliv, energi och regionalpolitik avser att fortsatt bidra till gränsregionalt samarbete i Norden. I syfte att konkretisera de målsättningar som Nordiska ministerrådet satt för det gränsregionala samarbetet ska en nordisk gränsregional strategi tas fram inom ramen för samarbetsprogrammet 2017-2020. Strategin ska bidra till att utveckla det Nordiska ministerrådets arbete i gränsregionerna och tydliggöra gränskommittéernas bidrag till det Nordiska samarbetet och genomförandet av samarbetsprogrammet. Mot bakgrund av den finansiering som Ministerrådet för näringsliv, energi och regionalpolitik bidrar med till gränskommittéerna sker en årlig rapportering om gränskommittéernas verksamhet tillbaka till Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik. En tydligare koppling mellan gränskommittéernas bidrag till sektorns verksamhet och genomförandet av samarbetsprogrammet kan utvecklas och säkerställas inom ramen för en nordisk gränsregional strategi. Inom ramen för strategin bör även formerna för samarbetet med Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik samt uppföljning och återrapportering säkerställas.

NORA

NORA finansieras av Nordiska ministerrådet och av anslag från de involverade nordiska länderna Färöarna, Grönland, Island och Norge. NORA har sin verksamhet i Nordatlanten och i Arktis. NORA styrs utifrån ett strategiskt program som har gällt 2012-2016. Verksamheten utvecklar nordatlantiska och arktiska nätverk och projekt inom för regionen strategiska områden.

Inom ramen för samarbetsprogrammet tas en strategi för NORA fram. Strategin inför den kommande perioden 2017-2020 ska utgå från det regionalpolitiska samarbetsprogrammet och i strategin förtydligas och konkretiseras NORA:s roll och bidrag till dess genomförande. På så vis förstärks kopplingen mellan inriktningen för det nordiska regionalpolitiska samarbetet och NORA. Inom ramen för strategin bör även formerna för samarbetet med Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik samt uppföljning och återrapportering utvecklas.

Nordiska ministerrådet ser också behov av att fortsatt främja ett systematiskt och kontinuerligt kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan de nordiska gränskommittéerna och NORA samt med Nordregio. Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik och Nordiska ministerrådets sekretariat förväntas bidra till att möjliggöra detta.

4.6. Vestnordenfonden

Nordiska ministerrådet har inom ramen för det regionalpolitiska samarbetsprogrammet 2013-2016 genomfört en genomlysning av Vestnordenfondens verksamhet och organisation. Nordiska ministerrådet kommer även fortsättningsvis att följa verksamheten i Vestnordenfonden med särskilt fokus på hur fonden kan stötta utvecklingen på Färöarna och Grönland.

4.7. En utvecklad sektorssamordning i det Nordiska samarbetet

De utmaningar som Norden står inför idag kräver samordnade lösningar och samarbete mellan förvaltningsnivåer men också en sektorssamordning mellan politikområden av betydelse för regional utveckling. Om det nordiska samarbetet inom regionalsektorn ska kunna bidra till nordisk nytta och en

Sektor Regionalpolitik

måluppfyllelse utifrån de mål som slås fast i det regionala samarbetsprogrammet krävs en utökad samverkan med andra sektorer med närliggande uppdrag inom det nordiska samarbetet.

Ämbetsmannakommittén för regionalpolitik har tillsammans med Nordiska ministerrådets sekretariat ansvar för att sektorövergripande samarbeten identifieras och förverkligas inom ramen för samarbetsprogrammet. En prioritering bör göras av ett par konkreta områden, med utgångspunkt i samarbetsprogrammets insatsområden, inom vilka en konkret samverkan prövas och fördjupas. Exempel kan vara samarbete med det Nordisk-Arktiska samarbetsprogrammet eller ett utvecklat samarbete med Ämbetsmannakommittén för Näringspolitik inom området grön tillväxt och Ämbetsmannakommittén för fiskeri, havsbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk. Inom ramen för arbetet med kompetensförsörjning kan ett samarbete med Ämbetsmannakommittén Arbetsliv också vara aktuellt.